

1e Predikatie over Spreuken 3:5, gehouden door ds. J.P. Paauwe op 24 augustus 1952 te Den Haag

Gezongen: Psalm 87.

Gelezen: De Wet des Heeren; Mattheüs 7:21-29.

Gebed:

‘Als macht hebbende en niet als de schriftgeleerden.’ Deze indruk moest men wel bekomen, want U sprak de waarheid, de waarheid gelijk ze in U is. En deze waarheid is onverzettelijk, gelijk aan een steenrots, machtig om te verderven zowel als om te behouden. Ach, dat ze ons mocht wezen tot behoud. En dat het ons mocht geschonken zijn en geschonken worden om ons vast te klemmen aan de Rots.

Gij hebt ons bewaard, Heere, en het is door Uw voorzienigheid dat we aan de morgen van deze dag hier nog mogen samenkomen. Hoe groot is de verwarring in de wereld, hoe vreselijk zijn de bedreigingen, en hoe staat alles te overstromen met leugen en bedrog. Laat ons kunnen en willen acht geven op de tekenen der tijden, en U zoeken terwijl Gij te vinden zijt, Uw Naam aanroepen terwijl Gij nabij zijt.

Wat een achteloosheid wordt onder ons gevonden. Het wordt ons gezegd, het is ons gezegd, honderden malen misschien. Het wordt ons uitgelegd, de toepassing wordt gemaakt, en we blijven dezelfde. Ook Uw begenadigd overblijfsel zou nog zoveel andere dingen kunnen kennen, wanneer het meer U volgde en niet zichzelf.

Gedenk ons. Treed niet met ons in het gericht. Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Doe ons aankloppen, steeds aankloppen bij U, bij Wie de fontein des levens is, in Wiens licht wij het licht aanschouwen, en Die de deur niet sluit voor hem die onwaardig is, maar haar wel gesloten houdt voor ieder die deze onwaardigheid niet kan bekennen.

Geef ons Uw Woord te spreken, waarheid aan het licht te brengen. Doe ons hierbij in alle eenvoud en oprechtheid en nederigheid te werk gaan. Laat in ons hart niet de mening postvatten dat we zelf iets zouden moeten doen, maar laat ons het voor de hoogste begenadiging houden om te zijn: instrumenten.

Bereid Uw Woord een plaats, bij hen die hier tegenwoordig zijn, maar

ook elders. Gedenk onze mensen die ver van ons weggingen. Gedenken die in hun woning om de waarheid gezeten zijn. Gedenk onze zieken. Wil hier, zij het dan niet naar het lichaam, toch voor de ziel uitkomsten bereiden. Wil Uw Kerk onderhouden over de ganse aarde, en haar doen leven uit Uw eeuwige volheid, meer en meer dit laten doen.

Amen.

Gezongen: Psalm 27:3.

We vragen uw aandacht voor het vijfde vers van Spreuken 3:

‘Vertrouw op den HEERE met uw ganse hart, en steun op uw verstand niet.’

We zijn, mijn zeer geachte toehoorders, met deze woorden in het midden van het christelijke leven. Zonder vertrouwen is geen leven mogelijk, noch een natuurlijk noch een geestelijk leven. Waar zou de onnozele doodslager hebben moeten blijven wanneer er geen vrijstad geweest was? En wat zouden de gebetenen van de slang in de woestijn hebben moeten beginnen als Mozes niet op Gods bevel de koperen slang verhoogd had?

Het is ons voornemen om in twee of drie predikaties de u voorgelezen woorden te behandelen. Schenk ons uw volle aandacht, en vraag u af of de Heere uw vertrouwen is, dan of het iets anders is.

In Spreuken 3, het vijfde vers, komen vier zaken voor. Ten eerste het voorwerp van de werkzaamheid, dat is *‘de HEERE’*. Ten tweede de werkzaamheid: *‘Vertrouw op den HEERE.’* Ten derde wordt ons gezegd hoe deze werkzaamheid moet wezen: Doe het *‘met uw ganse hart’*. En eindelijk vinden we aan het eind van de tekst een waarschuwing: *‘...en steun op uw verstand niet.’*

‘Vertrouw op den HEERE met uw ganse hart.’ De Heere is God. Dat het Goddelijke Wezen er is, weet ieder mens, ofschoon er slechts weinigen zijn die kennen – zó kennen dat ze waarlijk in oprechtheid kunnen zeggen dat ze Hem zoeken, vóór alle dingen, boven alle dingen, Hem uitsluitend. Er zijn heel veel mensen die voorgeven dat ze niet geloven dat er zulk een Wezen is, maar dit is alleen gebrek aan zelfkennis. Deze

mensen leven over zichzelf heen, weigeren en laten na af te steken naar de diepte. Doet een mens dit wél, dan vindt hij het geloof, niet het zaligmakende, maar het geloof dat God bestaat. En dit sluit het theoretische atheïsme buiten, niet het praktische. Het praktische atheïsme wordt buitengesloten wanneer we de Geest hebben ontvangen en Deze ons bearbeit en blijft bearbeiten, zodat we ondervinden wat het zegt: ‘Dan zullen wij kennen, wij zullen vervolgen om den HEERE te kennen’ (Hos. 6:3).

De Heere is God, de Schepper van hemel en aarde. De schrijver van de brief aan de Hebreeën zegt in het begin van het bekende elfde hoofdstuk: ‘Door het geloof verstaan wij dat de wereld door het woord Gods is toebereid, alzo dat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen die gezien worden’ (vs. 3). Als een mens gelooft, zaligmakend gelooft, dan kent hij het Opperwezen als de Persoon ‘Die roept de dingen die niet zijn, alsof ze waren’ (Rom. 4:17).

De Heere is ook de Herschepper. Er is een volk dat wedergeboren is – niet spreekt over de wedergeboorte, er niet over theoretiseert, maar dat de wedergeboorte kent, en nu ook weet wat ze is, en ook dat men zelf wedergeboren is. Het werd deze mensen geschonken af te dalen in de diepste diepte van het hart. En toen waren ze verloren mensen, voor God en voor zichzelf en voor de naaste, verloren in Adam. De Heere Jezus Christus, en God in Zijn Zoon, openbaarde Zich. En deze openbaring bracht een gehele omwenteling en verandering, ja een vernieuwing teweeg. Ze kregen het naar de Heere te wenden. En ze eindigden hier niet in, maar ze vonden ook de Heere, en ze gingen in Hem over – en een nieuwe wereld in dewelke gerechtigheid woont, hadden ze leren kennen. Toen zagen zij God als de Auteur van een waarachtig, nieuw, zaligmakend en godverheerlijkend leven, naar het woord van de Heere Zelf: ‘Zie, Ik maak alle dingen nieuw’ (Openb. 21:5). De apostel Paulus schrijft in 2 Korinthe 5: ‘Die ons nu tot ditzelve bereid heeft, is God, Die ons ook het onderpand des Geestes gegeven heeft’ (vs. 5). En zo belijdt de begunstigde. De apostel Petrus roept in verwondering, dankbaarheid, blijdschap en beschaamdheid uit: ‘Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden’ (1 Petr. 1:3).

God is een drie-enig God. Dat wil zeggen dat, hoewel Hij één in Wezen is, er dus naast Hem geen andere God gevonden wordt, in Hem toch drie Personen worden gevonden. We noemen deze Zelfstandigheden Personen omdat Ze verstand en een wil hebben. Dus drie in Persoon en één in Wezen. Deze waarheid wordt door velen ontkend. Niet alleen praktisch – praktisch ontkent ieder mens haar van nature – maar ook theoretisch. Voor mij is dit een ongerijmdheid, ik bedoel het ontkennen. Want wie van de mensenkinderen zou nu in staat geweest zijn om deze leer uit te denken? Laat men hier nu een ogenblik bij stilstaan en dan zal men moeten zeggen: ‘Nee.’

Hoe komt het dan dat men ontkent? Men verstaat de zaak niet, en er is hoogmoed en allerlei andere ongerechtigheden, en nu heeft men de moed, de vrijmoedigheid, om niet te zeggen de brutaliteit om te zeggen: ‘Het kan niet.’ Maar de Schrift is er vol van. Dat kan geen mens tegenspreken. 1 Johannes 5 vers 7: ‘Drie zijn er Die getuigen in den hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest.’ Nu zeggen de tegensprekers van deze plaats dat ze ingelast is. We geven dit natuurlijk niet toe, maar het is de enige plaats niet die de leer der Drie-eenheid ons vertoont. De Schrift is er vol van. Johannes 14 vers 16: ‘Ik zal den Vader bidden, en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid.’ Is in deze woorden niet duidelijk de leer van de Drie-eenheid te vinden? ‘Ik’, de Zoon, ‘den Vader’, de eerste Persoon, ‘en Hij zal u een anderen Trooster geven’, de derde Persoon. Aan de Jordaan wordt de tweede Persoon gedoopt, en de Vader spreekt, en de Heilige Geest daalt neder. Wanneer men dit nu ontkennen wil, dan moet men in staat zijn om te zeggen dat de Bijbel een boek is dat door een mens of door mensen kan geschreven zijn.

De zaligmakende kennis die een begenadigd mens heeft, is een kennis van God drie-enig. Zo iemand kent de Heilige Geest als de Persoon Die het verstand heeft verlicht. Nog eens, als men maar wist wat het is, dan zou men anders spreken. Maar omdat men de dingen niet verstaat, loopt men er zo gemakkelijk overheen en komt men er zo licht toe om ze te bestrijden. Zo iemand kent de Heilige Geest ook als Degene Die hem geleid heeft tot Christus. Alweer, als men het geloof maar verstond, dan zou men wat voorzichtiger wezen met het ontkennen – ook met het bevestigen.

De begenadigde kent de tweede Persoon als Degene Die door Zijn lijden en sterven de zaligheid heeft verworven. En dit is zulk een vaste overtuiging in zijn hart dat hij zegt: 'Ik zou geen stuk brood en geen druppel water, en geen kleed en geen dak, ik zou niets hebben, als de Heere Jezus Christus niet naakt, hongerende en dorstende, bespot, geslagen en veracht, aan een vloekhout gehangen had.' Denkt u er wel eens aan, als ge u van nieuwe kleren voorziet, en wanneer gij aan uw tafel gezeten zijt, en wanneer gij u uitstrekt op uw bed, dat u dit nu alles te danken hebt aan de Heere Jezus Christus? Of zijt ge een varken, dat de weldaden geniet zonder ook maar een ogenblik te zien op Degene Die ze verschaft?

De begenadigde kent de Vader. Het hart ziet het verzoende aangezicht van de Vader in Christus Jezus. En dit is oorzaak dat hij vrijmoedigheid heeft om tot de Vader te naderen, tot Hem te naderen met een vraag ener goede consciëntie tot God (1 Petr. 3:2), dat is een consciëntie die besprengd is met het bloed van Christus.

Buiten een drie-enig God is er geen God. En zij die het ontkennen dat het Opperwezen is Vader, Zoon en Heilige Geest, staan buiten het christendom en hebben geen toekomst.

'*Den HEERE.*' Ik heb u vroeger weleens gezegd, en het is u ook wel opgevallen, de Bijbel lezende, dat dit woord niet altijd op dezelfde wijze wordt geschreven. Ik veronderstel dat u *déze* Bijbel bezit, de Statenbijbel, met de aantekeningen. Hebt u hem niet, zoek hem deelachtig te worden. Daar vinden we dan dat het woord 'Heere' somtijds geschreven wordt met één hoofdletter, en dan weer met vijf hoofdletters. Staat het geschreven met één hoofdletter, dan is het de vertaling van een woord dat betekent dat God alle dingen draagt. Zo staat er in de brief aan de Hebreëen: 'Dewelke, alzo Hij is het Afschijnsel Zijner heerlijkheid, en het uitgedrukte Beeld Zijner Zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord Zijner kracht' (Hebr. 1:3). Wanneer de Heere een ogenblik Zijn hand eens terugtrok, dan zou de schepping in het niet verzinken, gelijk ze uit het niet geroepen is.

'Die alle dingen draagt door het woord Zijner kracht.' Hoe diep dienen we dan onze afhankelijkheid van de Heere te gevoelen, nietwaar? En we doen maar alsof de kracht bij ons gevonden wordt. We gaan uit en in. Het is zelfs in deze tijd in het geheel de gewoonte niet meer om

de raad van Jakobus op te volgen en te zeggen: 'Zo de Heere wil en wij leven' (Jak. 4:15). Welnee, daar denkt de moderne mens niet meer aan. En dat terwijl hij nu reeds geteisterd is door twee vreselijke oorlogen in een korte tijd, en de hele wereld nog siddert wanneer de gedachten gaan over de mogelijkheid van een derde, nog veel ergere oorlog.

Wat is toch een mens, wat durft hij toch te bestaan, nietwaar? En hoe ontzettend zal het hem toch tegenvallen eenmaal in aanraking te moeten zijn met een God Die hij veracht en vertrapt heeft! De apostel Paulus, hoe dikwijls halen we deze man niet aan, de apostel Paulus schrijft in 2 Korinthe 4 vers 18: 'Dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet; want de dingen die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet, zijn eeuwig.' De mens doet van nature precies het tegenovergestelde. En misschien hebt u dat wel bij uzelf gevonden en vindt u dit nog bij uzelf. Van nature zegt de mens: 'Dewijl wij niet aanmerken de dingen die men niet ziet, maar de dingen die men ziet.' U, u? Maar met de dingen die men ziet, zinkt men vroeg of laat in de afgrond weg. Nooit een afgrond gezien, nooit? Er niet van overtuigd dat dit eenmaal gebeuren zal met u, als u door God niet tot Hem bekeerd zijt geworden? Atheïst, godloochenaar die ge zijt!

Laat ons nog even stilstaan bij dit woord: 'Dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet.' Dingen die men niet ziet, hoe kan men die aanmerken? Men ziet ze door het geloof. Ik heb u meer dan eens gezegd, ik meen op de laatste woensdag nog:* Als God een mens bekeert, dan gaat er een wereld onder, en dat is de zichtbare en tastbare wereld, en een nieuwe wereld verschijnt, en dat is de wereld van de dingen die men niet ziet, namelijk met het natuurlijk, lichamelijk oog, maar men aanschouwt ze in de geest door het Woord en men klampt er zich aan vast in leven en in sterven. En naarmate men dit doet, naar die mate kent men enig geluk in deze ongelukkige wereld.

Gezongen: Psalm 89:8 en 9.

---

* Catechisatie van 20 augustus 1952, Catechisaties deel 3, blz. 43.

Wanneer het woord geschreven is met vijf hoofdletters, zoals dit in onze tekst het geval is, dan is het de vertaling van een ander Hebreeuws woord, van een woord dat de Joden niet mochten uitspreken. Het is het woord 'Jehovah' of 'Jahweh'. Dit woord zegt ons dat de Heere is de Onafhankelijke. 'Er is niemand die Zijn hand afslaan of tot Hem zeggen kan: Wat doet Gij?' (Dan. 4:35). Men kan wel aanmerking maken, tegen Hem opstaan, Hem vloeken, maar Hij zegt: 'Mijn raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen' (Jes. 46:10). Men kan bij het verlies van onze naaste, vader, moeder, kind, bij het verlies van onze goederen, van onze gezondheid, wel staan wenen, en de vraag in het hart en over de lippen laten opkomen: 'Wáárom moest dat nu zó?' Nog eens, de Heere zegt: 'Mijn raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen.' En als u zo spreekt, en u blijft erbij, dan wil de Heere zelfs niets van u weten. Ge zijt door Hem verworpen. Want onze Wet, de Wet der tien geboden, zegt – Christus heeft althans deze wet zo verklaard: 'Heb God lief boven al, en uw naaste als uzelf' (Matth. 22:37-39).

Mag een mens dan niet bedroefd zijn wanneer hem zijn vader of moeder of een van de genoemde zaken ontvalt? Als hij niet bedroefd is, dan is hij geen natuurlijk, geen gewoon mens. Maar tegelijkertijd moet hij met God en met al wat Hij doet, verzoend wezen.

De Onveranderlijke. Dit is een grote troost voor een begenadigd mens, want deze verandert. En nu staat er: 'Ik, de HEERE, word niet veranderd; daarom zijt gij, o kinderen Jakobs, niet verteerd' (Mal. 3:6). Daar moeten we nog wat van leren. We menen dat God op en neer gaat met ons, maar dat doet Hij niet. Er is een verbond, en dat verbond weet van geen wankelen, het wijkt niet. En in dit verbond, niet in onze stemmingen, niet in onze gestalten, in dit verbond is onze vastigheid. De Heere blijft Zichzelf gelijk. Wat Hij belooft, doet Hij. En wanneer u recht op Zijn beloften hebt, wees er dan grondig van overtuigd dat Hij deze beloften tot de laatste toe zal vervullen. Want ze zijn bezworen in Christus Jezus en verzegeld in het hart van de gelovigen.

Maar waarmee de Heere dreigt, doet Hij óók komen, tenzij er een waarachtige bekering tussenbeide komt. De Heere Jezus zei eens, toen er een groot ongeluk gebeurd was – er waren mensen vermorzeld door een vallende steen – toen zei de Heere Jezus: 'Indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen desgelijks vergaan' (Luk. 13:3). Want de mensen die

door dit ongeluk gedood zijn, waren niet slechter dan gij zijt.

Toehoorders, we hopen een volgende keer met de behandeling van deze tekst verder te mogen gaan.

Op de kennis komt het aan. Maar niet iedere kennis is zaligmakend. Er is een groot verschil tussen de ene en de andere kennis. Waarin dit verschil gelegen is? Dat zal ik op het ogenblik nu niet zeggen, maar het verschil bestaat, en men kan ook zeggen waarin het gelegen is.

Het verschil tussen de natuurlijke kennis en de geestelijke kennis. Misschien zou u het wel kunnen zeggen. Is u bekend wat het verschil is tussen de natuurlijke kennis van God en van de Bijbel, en de geestelijke, of zaligmakende kennis van het Opperwezen en de heilige Schrift? Kom, denk er eens over na vandaag. U hebt er zo kostelijk de gelegenheid misschien voor op deze dag. Denk eens na over het verschil. Misschien komt de gelegenheid nog wel dat we er eens over spreken en dan kunt u nagaan, als u er over nagedacht hebt, of we van dezelfde gedachte zijn in betrekking tot deze zaak.

Hebt gij een geestelijk begrip van de dingen van het Koninkrijk Gods? Wanneer u dit bezit, dan is u zelf geworden de natuurlijke mens, die niet begrijpt de dingen die des Geestes Gods zijn (1 Kor. 2:14). Het is dus niet moeilijk na te gaan of u een geestelijk begrip hebt van de dingen van het Koninkrijk Gods. En zulke mensen die natuurlijke mensen zijn geworden, spreken als volgt: 'Ik heb geen mensenverstand. De wetenschap der heiligen heb ik niet gekend. Voorwaar, ik ben onvernuftiger dan iemand. Ik was een groot beest bij U' (Spr. 30:2, 3; Ps. 73:22). Zo spreken begenadigde mensen. Die in schijn begenadigd zijn, die hebben een heel andere taal, die moeten boven een ander uitkomen. Die waarlijk begenadigd zijn, zitten ónder álle mensen, zijn de minste van alle heiligen en de grootste van alle zondaren. En als er iets plaats heeft van betekenis, dan beginnen deze mensen bij zichzelf, en niet bij hun bekering – bij zichzelf, en ze eindigen níét in zichzelf, maar in de Heere.

Wat is uw vertrouwen? U komt toch telkens voor dingen te staan, nietwaar? Wat is dan uw vertrouwen? Als er moeilijkheden zich voordoen, van welke aard deze ook mogen wezen, waarop vertrouwt ge dan? Hoopt ge dat het wel los zal lopen? Doet ge uw best om er onderuit te komen? Of trekt ge uw riemen binnenboord, en zegt gij: 'En nu, wat verwacht ik, o Heere? Mijn hoop, die is op U' (Ps. 39:8). Het eerste is de

dood, waarmee men in de eeuwige dood terechtkomt, en het laatste is een begin van de hemelse vreugde. De armen gevouwen, en niets doen, niets, dat is het leven. Geleerd? Leert u het gedurig? Dat is de vrucht van een hemels onderwijs. Nog eens: 'En nu, wat verwacht ik, o Heere? Mijn hoop, die is op U.' Waarop deze hoop gegrond is, dat hebben we u kort uitgelegd op de woensdagavondbijeenkomst.

Kent gij God als een drie-enig God? Wat staat er op de tafel van uw hart geschreven? Want hier moet u niet werken met uw verstand. Ik heb het eens gezegd tegen een hoogbejaard man. 'Ja, dominee,' zei die man, 'ik kan maar niet recht zien hoe de drie Personen in het Goddelijke Wezen één zijn.' Ik heb geantwoord: 'Ach, het verstand laat na de ware grond van weldoen op te merken. Sta af van uw vernuft, en wees werkzaam door een waarachtig geloof met een drie-enig God. En dan zult u verder komen.' Het *hoe* zal nooit bekend worden. En iemand die door het geloof werkt, heeft daaraan ook geen behoefte, want zijn leven is: aanbidding.

Kent u God drie-enig? Staat de leer van de drie-eenheid gegraveerd op de tafelen van uw hart? Terwijl ik u nu deze vraag doe, hebt u vrijmoedigheid om op te zien tot het Opperwezen, en te zeggen: 'Heere, dat weet U. U weet dat dat zo is.' Of niet? Als het zo niet is, dan moet u het niet zeggen, want het komt toch straks alles voor de dag. Wat nu nog in de duisternis mocht blijven, dat zal straks openbaar zijn. Dus bedekken, bemantelen, eroverheen gaan, dat zal u niet helpen. Daarom zegt de apostel Paulus: 'Onderzoekt u, beproeft u' (2 Kor. 13:5).

Is de Heere Jezus Christus u geopenbaard? Niet een tekst, geen visioen, geen gestalte, maar God in Christus? Wanneer dit is geschied, dan hebt u eerst in dát ogenblik uzelf leren kennen, hoeveel u ook van uzelf te weten bent gekomen door de Wet. Zijt gij tot de Heere Jezus getrokken, of zijt ge met een sprong naar Hem toe gegaan? Waarachtig geloof is een trekking – zacht, liefelijk, onwederstandelijk, en niet rustend voordat de ziel in Christus is.

Zijt gij door Christus tot God gebracht? En hebt u, zoals we in het begin van onze predikatie gezegd hebben, in de Zoon het verzoend aangezicht van de Vader aanschouwd, zodat het woord 'Vader' in uw hart werd geformeerd? Misschien had u op dat ogenblik nog niet de vrijmoedigheid het uit te spreken. Daarom zeg ik: zodat het woord

‘Vader’ in uw hart werd geformeerd.

Laat niet na deze vragen ernstig onder ogen te zien, en onderzoek u wat voor antwoord u erop hebt.

En hoe staat het nu met uw leven? Want al wat we genoemd hebben, is noodzakelijk, volstrekt noodzakelijk. Maar het moet er toch niet in eindigen. Het gaat ten slotte niet om de rechtvaardigmaking, maar om de heiligmaking. Het gaat om de heiligmaking. Hierom vraag ik: En hoe staat het nu met uw leven?

Hoe staat u tegenover de zonde, hoe staat u daar tegenover? Wat doet u in betrekking tot de zonde? Want u hebt ze. Als u zei dat u ze niet had, dan zou u daarmee te kennen geven, volgens de apostel Johannes (1 Joh. 1:8, 10), dat ge in de duisternis waart, geen genade hadt. Wat doet u met de zonde? Is er een strijd om u aan haar macht en kracht en invloed en bekoring te ontworstelen? Aan de grote zonden, die er zijn kunnen, maar ook aan de kleine, aan de dagelijkse?

Ik hoef u geen dagelijkse zonden te noemen. Het verbergen van zichzelf voor zijn naaste. Bij de opvoeding van onze kinderen geen liefde maar hoogmoed: ‘Je zult doen wat ik je zeg.’ Hoogmoed, geen liefde! Gebrek aan bereidheid om offers te brengen, voor uw naaste opzij te gaan, al zou hij uw ergste vijand wezen. En te bidden: ‘Heere, zet een wacht voor mijn lippen, dat ik over hem niet spreke, en ik hem niet belastere.’ Immers, we mogen tegen onze naaste wel wat zeggen, maar we mogen niet over hem praten. En als we wat tegen hem te zeggen hebben, dan moeten we naar hém toe gaan en hem onder vier ogen spreken, maar van hem te lasteren, dat is duivelswerk, dat is duivelswerk. Of, als uw naaste u wat gedaan heeft, en ge meent onschuldig te wezen, dan het Opperwezen aan te roepen en te zeggen: ‘Hij zal het zien en zoeken!’ Mens, mens, mens, wie zijt gij, wie zijt gij dat ge zo durft te spreken? Ge moest medelijden met hem hebben, en een gebed voor hem opzenden.

Indrukloosheid, is dat geen zonde? Behoefteloosheid? Op een slordige wijze de Bijbel lezen, het gebed doen? Zijn dat geen zonden, zijn dat geen grote zonden?

En dan behalve deze zonden nog zoveel andere, want ze zijn toch niet te tellen? Ze zijn meer dan het zand aan de zee, onze zonden. En dan onze zondige natuur! En onze zondige gedachten, en de onzuiver-

heid van ons oogmerk, terwijl er geschreven staat dat we alles zullen doen tot eer van God.

Nu, wat doet u met deze zonden? Wat doet u ermee, wat doet u ermee? Stelt u zich in de weg om ze te bekennen? Doen ze u leed, doet het u leed dat u is zoals u daar zit, staat? Doet u dat leed? Doet u dat leed dat u zijt zoals u daar gezeten zijt? Gaat u dat aan het hart? Ge zijt toch anders geschapen? Ge zijt toch goed en naar Gods evenbeeld gemaakt? En wat zijt ge nu? Hoe staat het met al deze dingen?

Is er niet veel te veranderen in ons leven? Is er geen matigheid te beoefenen, matigheid in spijs en drank, in kledij? In onze gesprekken, is daarin geen matigheid te betrachten? Staat er niet in Gods Getuigenis: 'Zijt ras om te horen, traag om te spreken'? (Jak. 1:19). Hoe staan wij tegenover al deze dingen?

Zien we uit naar het Opperwezen om iets te mogen en te kunnen zeggen, wanneer de Voorzienigheid ons in aanraking brengt met een mens die, zoals men dat noemt, midden in de wereld leeft? Misschien hebben we lust in zijn conversatie, in plaats dat we tot God zouden opzien om eens iets te mogen zeggen? Hoe staan we tegenover deze dingen?

En hoe is het, wordt de Bijbel bij iedere maaltijd wel gelezen? En als de Schriftlezing heeft plaatsgehad, wordt er dan ook weleens een vers gezongen? Is er gemeenschappelijk gebed? Gaat u, zo ge vader zijt, of man, voor in het gebed, hardop, niet zachtjes, hardop?

Zegt ge misschien: 'Ja, maar dan zou ik toch bekeerd moeten wezen.' U moet bekeerd zijn. Maar wáárom zegt u dat nu, waarom zegt u dat nu? Dat is louter huichelarij. En wáárom zegt u het níét wanneer u aan tafel zit en u een stuk brood in de mond steekt of van u al te overvloedige maaltijd geniet, waarom zegt u dán niet: 'Kijk, dan zou ik bekeerd moeten wezen, want de apostel Paulus zegt: 'Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter ere Gods' (1 Kor. 10:31).' En waarom zegt u het dán niet? U zegt het als uw kind gedoopt moet worden: 'Ik ben onbekeerd. Ik laat mijn kind niet dopen, ik kan mijn kind niet laten dopen.' U zegt het bij velerlei gelegenheden, waarom zegt u het niet als u voor uw rijke dis zit? Omdat u huichelt, dat is de reden, u huichelt, en u denkt met God te kunnen spelen – en nu speelt u met uzelf, tot uw eeuwige ondergang!

Val voor God in en zeg Hem dit. Zeg Hem wat een huichelaar gij

zijt, zeg Hem dat. En belijdt Hem al uw zonden, en ga hiermee door, houd er niet mee op. Doe het met aandacht. En zie uit of er zich geen Verlosser openbaart, een Verlosser van zonden. Vraag in alle dingen: 'Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?' (Hand. 9:6). Dat is een strijd, want uw man is er misschien tegen, of uw vrouw; uw kinderen komen er wellicht tegenop. Strijd – uw vlees en bloed houdt er ook niet van. Het is een strijd, het is een strijd. Maar wilt u niet strijden? Dan zijt u een overwonnene van de vorst der duisternis.

Amen.

Gebed:

Heere, het kan niet recht worden gezegd, en als het dan toch gezegd wordt, dan is het op hoogst gebrekkige wijze. En het is U bekend wat er nog meer moest worden gezegd. En reken ons dit niet toe. Maar wat er dan nog gezegd is, wil dat zegenen voor spreker en hoorders beide.

Geloof en liefde, dat zijn de twee zaken die ieder van ons moet kennen, moet bezitten, maar die niemand van zichzelf heeft. Laat ons U nodig hebben voor het ene nodige, blijven nodig hebben. Laat ons erom roepen, kermen, vragen, zuchten. Laat met het oog daarop van ons het onderzoek geschieden van de waarheid, laat met het oog daarop door ons gemeden worden het wereldse gezelschap, de zonde, het verkeer in de wereld. Laat door ons vermeden worden met het oog hierop het verkeerde gedachteleven, de zondige of van oppervlakkigheid getuigende woorden, daden die te verwerpen zijn.

Ach, vergeef ons onze achteloosheid, onopmerkzaamheid, indrukloosheid, onze ongelovigheid en ongevoeligheid. Vergeef ons de verharding van ons hart. En leid ons, leid ons in de weg die duidelijk in het Woord van U staat aangetekend. Leid ons daarin en houd ons daarin.

Vergeef nu al het zondige van ons prediken, en leg er nochtans een zegen op. Gebruik het om Uzelf groot te maken, en nog hier of daar een mens tot bekering te brengen.

Gedenk ons nu we weer vanhier gaan. Geleid ons, en laat Uw opzicht ons bewaren naar ziel en lichaam.

Amen.

Gezongen: Psalm 119:83 en 88.

Catechisatie over de vraag hoe God moet worden gediend, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 29 oktober 1947 te Den Haag

Gezongen: Psalm 65:1 en 2.

Gebed:

Ach, Heere, doe ons door Uw genade ons voor U neerbuigen, U zoeken van ganser harte. Wat zijn wij zonder U? Schuldig, ellendig en verwerpelijk. Maar Gij wilt ons helpen en zijt tot ons gekomen in de Zoon Uwer liefde. Wil ons aanzien en gedenken in Hem, en uit Uw volheid ons schenken wat wij nodig hebben voor en in het leven in het algemeen, en ook in deze ogenblikken.

Wij zijn met elkander hier om Uw Getuigenis vergaderd om de waarheid te onderzoeken, te overdenken en te bespreken. Wil dan uit Uw volheid ons schenken wat wij nodig hebben om dit te kunnen doen op de rechte wijze, tot eer van U. En als het U behaagt om ons dit te geven, wil het dan ook nog zegenen en onze harten vatbaar doen zijn opdat wij de waarheid mogen verstaan, en ons diep mogen schamen dat wij haar niet begrijpen zoals zij begrepen moet worden, dat wij deel uitmaken van een volk dat er alles aan gegeven heeft en bezig is alles eraan te geven. Doe ons gedenken welk een wonder van Uw goedheid, genade, lankmoedigheid en barmhartigheid het zal zijn, wanneer wij mogen *zijn* en mogen *worden* getrokken uit de diepe duisternis, waarin wij met ons volk op het ogenblik ons bevinden.

Treed niet in het gericht. Ach, Gij zoudt niet veel moeite behoeven te doen om ons te overtuigen dat onze verwerping rechtvaardig is, en dat het ons verdorven heeft, wat wij hebben getoond en wat wij tonen op velerlei manier.

Gedenk ons en zegen Uw Kerk, het overblijfsel dat hier nog gevonden wordt, die enkeling die door Uw genade vastgehouden, bewaard, nog vraagt naar de rechte wegen, naar de oude paden. Zo het bestaat in Uw raad, voeg nog toe aan Uw Gemeente die zalig worden.

Gedenk de zieken en stervenden, eenzamen en verlatenen en bedrukten en rouwdragenden, weduwen en wezen, onze mensen in Indië. Leer nog menigeen naar U vragen en zich naar U wenden.

Amen.

Wij hebben verleden week gezegd* dat het aankomt op de kennis van drie zaken. Ten eerste: dat God is, ten tweede: wat Hij is, en ten derde: hoe Hij moet worden gediend. De apostel Paulus zegt: ‘Die tot God komt, moet geloven dat Hij is’ – dus dat Hij bestaat en dat Hij is zoals Hij Zich geopenbaard heeft – ‘en een Beloner is dergenen die Hem zoeken’ (Hebr. 11:6). Hier vinden wij de wijze waarop God moet worden gediend, verheerlijkt.

Nu, *hoe God moet worden gediend*, daarover willen wij vanavond iets trachten te zeggen. Hij heeft dit niet bekend gemaakt aan het mensdom in zijn geheel, maar slechts aan één volk, en dit volk is het Israëlitische volk, het volk uit Abraham. Alle andere volken heeft Hij laten wandelen in hun wegen, ofschoon Hij Zich ten opzichte van hen niet onbetuigd gelaten heeft. Maar hoe Hij, hoe Zijn Majesteit moet worden gediend, dat heeft Hij hen niet gezegd. Aan Israël heeft Hij het gezegd, en Hij heeft dit gedaan door de Wet, dat is door de Wet der tien geboden.

Als u nu overweegt en overdenkt en enigermate doordenkt wat ik u nu gezegd heb, dan zult u ook enigermate gaan begrijpen hoe groot de betekenis is van de Wet, van de Wet der tien geboden. Gij zult inzien dat er van een ware dienst van God geen sprake kan zijn, wanneer men het onderwijs dat de Heere door middel van Zijn Wet heeft gegeven, niet verstaat, niet in zich heeft laten opnemen. Gij zult verder tot u laten doordringen dat elk waar onderricht begint, en moet beginnen en begonnen is, met het onderwijs in de Wet des Heeren. De Wet zegt ons – altijd de Wet der tien geboden – de Wet zegt ons wat een rechtvaardig, wat een godvruchtig leven is.

De Heere heeft dus Zijn volk, het Israëlitische volk, onderwezen in de rechtvaardigheid en in de godsvrucht. Dat volk had de Wet des Heeren. Het had voordat de Wet onder de donder en bliksem van de Sinäi werd afgekondigd, reeds als alle andere volken in zich de consciëntie; maar wat het in zich had, was te zwak om hen te leren waarin de rechtvaardigheid en de godsvrucht gelegen is.

De mens is ook veel te hoogmoedig om met zijn consciëntie rekening te houden. Zijn consciëntie slaapt niet, zijn consciëntie onderricht hem van vele dingen. Maar ‘wij zijn heren,’ zegt de mens, ‘wij zullen niet meer

---

* Deze catechisatie is niet beschikbaar.

tot U komen' (Jer. 2:31). En zo weigert de mens de lering aan te nemen.

Om dit te ontdekken heeft God Zijn Wet gegeven. De apostel Paulus zegt in Romeinen 5: 'De Wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te meerder worde' (vs. 20). Hiermee wordt dus gezegd dat in de hand van de Heilige Geest de Wet het middel is om de zonde te doen kennen, en zo dan meerder te doen worden.

Dezelfde apostel schrijft in Romeinen 7: 'En zonder de Wet, zo leefde ik eertijds' (vs. 9). Wat zegt hij daarmee? Hij zegt: Ik was zonder de Wet, dat is zonder kennis van de Wet. En de afwezigheid, het gemis van de kennis van de Wet gaf aan mij gelegenheid om het ervoor te houden dat mijn leven onberispelijk was. Zoals hij schrijft in Filippenzen 3: 'Naar de rechtvaardigheid die in de wet is, zijnde onberispelijk' (vs. 6). Deze dwaasheid kon alleen in het hart van een Saulus van Tarsen vernachten omdat hij zonder Wet was, zonder Wet leefde. 'En zonder de Wet, zo leefde ik eertijds.' Hij hield zich voor een geestelijk levend mens, dus voor een begenadigd mens, voor een kind van God; hij hield het ervoor dat het goed met hem stond. Zoals ook de rijke jongeling, die zo ontbloot was van de kennis van zichzelf door de Wet, dat hij tot de Heere Jezus, van Wie toch zeker wel wat uitgegaan was, ook op de rijke jongeling, kon zeggen: 'Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af; wat ontbreekt mij nog?' (Matth. 19:20).

'Zonder de Wet, zo leefde ik eertijds.' Maar nu laat de apostel volgen: '...maar als het gebod gekomen is...' Dat is: Toen ik kennis aan de Wet kreeg, en hier bedoelt hij mee, niet alleen aan de letter van de Wet, waarvan de farizeeën in Jezus' dagen ook kennis hadden, doch ook aan de geestelijke zin van de Wet. Hij zegt: de Wet is geestelijk (Rom. 7:14), dat is, die stelt zich aan de mens zó voor dat zijn werking niet alleen is naar het uiterlijke, maar ook naar het inwendige. Als het gebod of de Wet gekomen is, wanneer ik gebracht werd tot de kennis van de geestelijkheid van de Wet en van de uitgebreidheid van de Wet, toen '...is de zonde levend geworden' (Rom. 7:9). De zonde is toen *levend* geworden. De zonde heeft zich aan hem bekendgemaakt en de apostel genezen van de waan dat hij een rechtvaardige was. 'De zonde is levend geworden.' Let hier op de geestelijkheid van de Wet. 'En eertijds zo leefde ik', toen was er de zonde niet. Zotte gedachte van de apostel, van Saulus van Tarsen!

'Maar als het gebod gekomen is, zo is de zonde weder levend gewor-

den', toen is de zonde gaan leven. En wat is daarvan het gevolg geweest bij de apostel? Dat zegt hij in de volgende woorden van dat vers: '... doch ik ben gestorven.' Gestorven, wat betekent dat? 'Ik ben gestorven.' Hij bedoelt dat hij gestorven was aan de waan dat hij wat was en dat hij wat kon. Dat bedoelt de apostel Paulus. 'Ik ben een dood mens geworden. Ik zag dat ik een dood mens was.' En als iemand nu ziet dat hij een dood mens is, wat ziet hij dan? Weet u dat? Wat ziet hij dan? Dan ziet hij onder meer de eis van God, het gebod dus van de Wet, en hoe hij nu tegenover deze eis altijd gestaan heeft, en er nooit aan voldaan heeft, ook niet in het minste, in geen enkel opzicht. Niet alleen niet in zijn innerlijke leven, maar ook niet in zijn uiterlijk, uitwendig bestaan. Niet met zijn gedachteleven en ook niet in zijn woorden en evenmin met zijn daden. Nooit aan voldaan, en ook nooit aan kunnen voldoen!

En hier brengt de Heilige Geest de mens in Adam, in zijn val. Kijk, als de Heilige Geest dat niet deed – je voelt het misschien wel – dan zou de mens zich nog kunnen verontschuldigen en zeggen: 'Ja, maar ik ben ook niet beter gemaakt. Ik kan het niet helpen.' Zoals dan weleens plat wordt gezegd, ruw uitgedrukt: 'Ik heb mijzelf toch niet gemaakt?' Dat zou de mens dan kunnen zeggen. Maar nu komt hier de Heilige Geest hem te brengen in zijn val. En dat gaat vooraf aan de vereniging met Christus. Er is geen sprake van een vereniging met Christus, waar dat niet geschied is. Lieve mens, onthoud dat, en verwerp het niet. Je Christus zul je weer los moeten laten, Hij heeft u nooit aangegrepen en nu hebt gij Hem ook niet aangegrepen. Denk eraan, het komt toch vroeg of laat aan den dag. Je kunt een mensenleeftijd je weg gegaan zijn met de waan dat je Christus bezit. Je bezit Hem niet, en je zult er vroeg of laat ook achter komen als het dan maar niet te laat is – en dan is het: 'Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan wat kwaad is in Uw heilige ogen.'

Er wordt gesproken van zondaar voor God zijn. Kostelijke uitdrukking! Een goede uitdrukking: hier is men zondaar voor God. Men heeft hier gezondigd tegen alle deugden van het Opperwezen: 'Tegen U, U alleen.' Maar er wordt hier meer gezien. Niet alleen wordt hier gezien de eis en hoe men zich daartegenover geplaatst heeft heel zijn leven, doch men leert hier ook de vloek kennen: de vloek die op het gehele mensdom rust, ten gevolge waarvan niet Christus is de Koning van het mensdom, maar de vorst der duisternis. De satan is de vorst van deze

wereld, onder wiens heerschappij en leiding ieder mens is die buiten Christus is, die door een waarachtig geloof nog niet de heilige behendigheid heeft gekregen om de vorst der duisternis uit te werpen. Dat ziet de mens ook: de eis en de vloek. En nu bestaat niets meer van hem voor God, niets! Nu is hij een dorre aarde en onvruchtbare boom, nu is hij niets, niets, en hij is voor God verdoemelijk en zijn mond is gestopt. En als nu het Opperwezen Zich over deze mens in Zijn barmhartigheid in Christus niet zou erbarmen, dan zou bij deze mens niets anders overblijven dan de wanhoop. Dat is het komen van de Wet en het gevolg hiervan. ‘Als het gebod gekomen is, zo is de zonde weder levend geworden, doch ik ben gestorven.’

En toen is Saulus van Tarsen uit de dood opgestaan. ‘De ure komt en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven’, zoals er staat in Johannes 5 (vs. 25). De stem van Christus heeft hem opgewekt, zoals Lazarus op deze stem eens uit het graf verrees. Zodat de apostel Paulus eerst had het geloof van de Wet en nu ontving het geloof in Jezus Christus. De Wet is onze tuchtmeester tot Christus (Gal. 3:24). ‘Het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk die gelooft’ (Rom. 10:4). Zó heeft de apostel Paulus de leer ontvangen, en leren kennen de leer der waarheid. Ik heb u zondag in mijn predikatie* gezegd hóé men de leer leert kennen en ontvangen, namelijk *in* God en dan *uit* Hem. In Hem, en dan uit Hem, en wie dit verstaat, die begrijpt de uitdrukking ‘gelijk de waarheid in Jezus is’ (Ef. 4:21), in God is, dus in God.

Al het andere is, lieve mens, het klinkt misschien wat hard, maar ik moet het u toch zeggen: al het andere is waan! Heb je deze dingen zo niet geleerd, dan weet je nog niets. Dan ben je nog blind, wat je je ook mag verbeelden. Het is een grote en droevige waan! Maar het Opperwezen beware je voor deze verbeelding en late je niet toe deze verbeelding te houden tot je stervensogenblik. Dán is alles voorbij.

Hier begint de rechte kennis. Daarom, er zou hier veel op te merken zijn, daarom moet je weten dat er een ogenblik komt in ieder die bearbeid is en wordt, dat hij eindigt in de dood. Je wordt nooit gerechtvaardigd als een levend mens. ‘Die de doden levend maakt’, zegt de apostel

---

* Deze predikatie is niet beschikbaar.

Paulus (Rom. 4:17). Het eindigt in de dood. Nu moet je niet, zoals zovelen in deze jammerlijke en droevige tijd doen in betrekking tot de leer, gaan vragen: ‘Maar deze bearbeiding dan, die daaraan vooraf gaat, is dat geen leven?’ Zulke vragen moet je niet doen, moet je nooit doen; je moet de waarheid niet leren kennen door te theoretiseren. Je moet de waarheid leren kennen door ondervinding, en deze ondervinding laat je niet mistasten. Wees daarvan verzekerd! Als de ondervinding is van de Heilige Geest, dan is ze zó dat men ziet dat wat de Geest in het hart leerde, conform, in overeenstemming, is met wat wij in de Schrift geschreven vinden, en ook met wat in de belijdenissen van de Kerk van Christus te vinden is, en ook met wat vroeger door goede leraars hier en elders aan het licht gebracht is. En anders, doe dan geen stap in de kerken, want daar is een verfoeilijke leer en niet de waarheid. Iedere bearbeiding door de Geest – ik wil de uitdrukking wel toelaten, als ze maar goed begrepen wordt: – iedere *voorbereidende* bearbeiding door de Heilige Geest, doet de mens eindigen in de dood. Daarom is de Heere Jezus met deze woorden bij zijn zaligsprekingen begonnen: ‘Zalig zijn de armen van geest; want hunner is het Koninkrijk der hemelen’ (Matth. 5:3). Wat is nu een arme van geest? Dat is een mens die niets heeft, en nu geen andere weg meer kent dan deze, welke ons gepredikt wordt in deze woorden: ‘Ik ben de Weg, en de Waarheid, en het Leven. Niemand komt tot den Vader dan door Mij’ (Joh. 14:6).

Dus dat volk, dat Israëlitische volk, dat de Wet leerde verstaan, is door de Wet gedreven geworden, totdat het na kortere of langere tijd getrokken werd tot Christus. Gedreven door de Wet en getrokken door het Evangelie.

En als dit recht ligt van binnen, hoe zwak ook – want er zijn zwakkeren en sterkeren – hoe zwak ook, dan zal men het altijd terugvinden in de Heilige Schrift, en, zoals ik al gezegd heb, in de belijdenisschriften en in de predikaties van vroegere predikanten. En men zal met deze leer staan vlak tegenover de leer van de kerken van deze tijd: vlak ertegenover. Zodat men het met deze leer eens is óf met wat ik u zo-even gezegd heb; een overbrugging is ten enenmale buitengesloten! Je moet er nooit aan denken dat het mogelijk zou zijn om een brug te vinden ter verbinding van de waarheid met wat door de kerken geleerd wordt.

Hebt gij het voorrecht van de waarheid te mogen aanhangen, dan is

uw enige toekomst: in uw woning te blijven en alléén te leven, tenzij God wat deed. Dat zou u dan wel gaan merken; want waar het dode lichaam is, daar zullen de arenden vergaderd worden (Matth. 24:28), dat is: waar Christus gevonden wordt, daar zullen zij dan komen uit de hegen en uit de stegen. Waar het dode lichaam is, daar zullen de arenden vergaderd worden. En dan zag ik je liefst niet bedrogen. Ik wilde graag dat je straks, wanneer ik er niet meer ben, je niet laat bedriegen ten aanzien van de leer. Zo waarschuw ik u hartelijk, en ik weet niet anders dan dat ik dit ook oprecht doe. Oprecht waarschuw ik u dat u niet luistert naar de woorden: 'Zie, hier is de Christus, zie daar.' Geloof het niet (Matth. 24:23).

Welnu, opdat het nu zo zou gaan, heeft God Zijn Wet gegeven aan het oude volk van Israël. En wat toen gegolden heeft, dat geldt nu ook, en dat zal gelden zolang als er een mensdom op deze aarde zal zijn. Dat zal nooit veranderen. Dat het zo is en zo moet, dat zal men straks zowat nergens meer weten. Maar al weet men het dan nergens meer: God vergeet het niet. Hij houdt er Zich aan, want Zijn Wet is ten eerste goed, en in de tweede plaats gaat zij Hem ter harte, want de Wet is de uitdrukking van Zijn eigen beeld, van Zijn heiligheid, en daarom gaat de Wet Hem nu ter harte. En ook Christus ging de Wet ter harte:

Ik draag Uw heil'ge wet,
Die Gij den sterv'ling zet,
In 't binnenst' ingewand. (Ps. 40:4)

En nu is er zonder de kennis van de Wet geen zaligmakende kennis van het Evangelie. Er is nog veel meer te zeggen, o, daar is zóveel te zeggen over dit onderwerp. En hoe verder wij met de bespreking ervan komen, des te meer zult u wel zeggen: 'Is er nog wel een christendom op aarde?' Het is er, maar naarmate wij kennis van deze dingen ontvangen, zullen wij denken: 'Is er nog wel een christendom op aarde?' Lieve mensen, wij weten het niet meer! Ons gehele bestaan, op een heel klein beetje na ten aanzien van sommigen: weet u waar het in opgaat? In remonstrantisme en in antinomianisme, dat is in de leer van de vrije wil en in de leer van wetverbrekers. Op een heel klein beetje na gaat het daarin op, heel ons bestaan, en dat heel klein beetje, dat geldt nu alleen

het overblijfsel. Bij alle anderen gaat het op in antinomianisme en remonstrantisme. En dat kleine hoopje, die weinigen die er nog zijn, och... het mag bijna geen naam hebben, en dat zult u bekennen, naar mate u zich hierin laat onderwijzen. En dan zult u weleens moeten denken aan het woord van de apostel Petrus: ‘En indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de goddeloze en zondaar verschijnen?’ (1 Petr. 4:18).

Gezongen: Psalm 147:10.*

Calvijn over Jesaja 53:5a

‘Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld.’

Als wij beseffen dat God Zijn enige Zoon niet gespaard heeft en dat Hij Hem met grote strengheid heeft behandeld, dat Hij in Zijn lichaam al het mogelijke aan pijnen heeft moeten doorstaan, dat Hij in Zijn ziel zelfs tot de dood bedroefd werd totdat Hij uitriep: ‘Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?’ Als wij al deze dingen horen, dan is het onmogelijk – of wij moeten harder zijn dan een steen – dat wij niet beven van angst en niet een vrees ervaren die ons helemaal in verwarring brengt. En het is onmogelijk dat onze zonde en ongerechtigheid niet afschuwelijk voor ons zijn, als wij zien dat zij de toorn van God tegen ons uitlokken. Daarom was het vereist dat het hele herstel, dat nodig was om vrede met God te krijgen, op Jezus Christus neerkwam. Hij deed ons genade bij God vinden, dat wil zeggen: Hij diende voor ons als genoegdoening voor God, zodat wij vandaag de vrijmoedigheid en vrijheid hebben om God als onze Vader aan te roepen, hoewel Hij ons naar recht tot vijand zou moeten zijn en onze natuur zou moeten verafschuwen.

Uit: Genezing door Zijn striemen (zeven preken over Jesaja 53), Houten, Den Hertog 2017.

---

* Het slotgebed is niet beschikbaar.